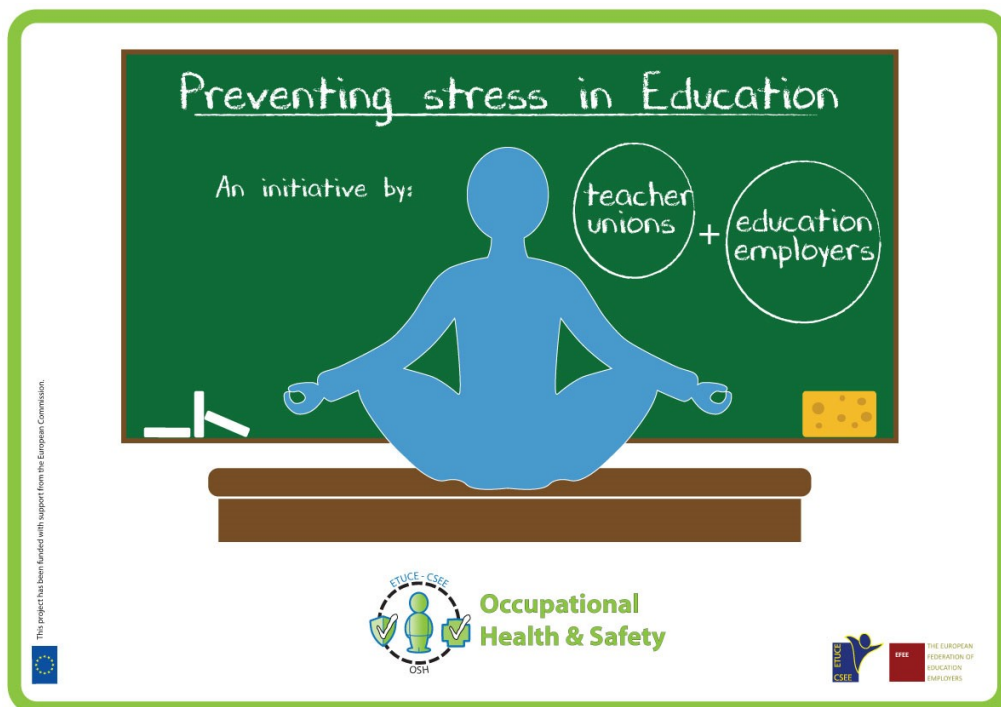

PSYKOSOSIAALISTEN RISKIEN JA TYÖPERÄISEN STRESSIN EHKÄISEMINEN KESKIASTEEN KOULUISSA

SUOMI Tapaustutkimusraportti

Lokakuu 2015

The Project is scientifically supported by FFAW (Freiburg research centre for occupational sciences) and ISTAS (Instituto Sindical de Trabajo, Ambiente y Salud.)

Tutkimusprojekti yhteisistä aloitteista stressin ehkäisemiseksi
**Työmarkkinaosapuolten edistävät toimet koulutussektorin
työpaikkojen hyvien olosuhteiden ja terveemmän työelämän takaamiseksi**

Tämä projekti toteutetaan Euroopan komission taloudellisella tuella. Rahoituspäätöksen numero: VS/2015/0030.

Tutkimusprojekti yhteisistä aloitteista stressin ehkäisemiseksi
**Työmarkkinaosapuolten edistävät toimet koulutussektorin
työpaikkojen hyvien olosuhteiden ja terveemmän työelämän takaamiseksi**

Tämä projekti toteutetaan Euroopan komission taloudellisella tuella. Rahoituspäätöksen numero: VS/2015/0030.

Sisällysluettelo

1. KENTTÄTYÖN HUOMIOITA.....	5
2. MAAKOHTAISIA TAUSTATIETOJA.....	5
3. STRESSIN AIHEUTTAJAT.....	7
4. HYVÄT MENETTELYTAVAT KANSALLISELLA JA KOULUN TASOLLA.....	8
5. JOHTOPÄÄTÖKSET	9
6. LIITE.....	11
Liite 1: Vierailijaryhmä	11
Liite 2: Vierailun ohjelma	11

Tutkimusprojekti yhteisistä aloitteista stressin ehkäisemiseksi
**Työmarkkinaosapuolten edistävät toimet koulutussektorin
työpaikkojen hyvien olosuhteiden ja terveemmän työelämän takaamiseksi**

Tämä projekti toteutetaan Euroopan komission taloudellisella tuella. Rahoituspäätöksen numero: VS/2015/0030.

ETUCE (European Trade Union Committee for Education) – EFEE (European Federation of Education Employers) -projektin ohjausryhmä haluaa kiittää paikallisen tutkimusdelegaation jäseniä ja kaikkia Suomessa haastateltuja henkilöitä heidän varaamastaan ajasta ja vieraanvaraisuudesta.

Tutkimusprojekti yhteisistä aloitteista stressin ehkäisemiseksi
**Työmarkkinaosapuolten edistävät toimet koulutussektorin
työpaikkojen hyvien olosuhteiden ja terveemmän työelämän takaamiseksi**

Tämä projekti toteutetaan Euroopan komission taloudellisella tuella. Rahoituspäätöksen numero: VS/2015/0030.

1. KENTTÄTYÖN HUOMIOITA

Tässä raportissa käytetyt tiedot ovat peräisin pääasiassa tapaamisista ja puolistrukturoiduista ryhmähaastatteluista, joihin osallistui yhteensä 16 avainhenkilöä sekä työnantajien että työntekijöiden ryhmistä sekä valtion elimistä, ja näiden lisäksi myös asiantuntijoita. Esittelyistä koostuvia tiedotuskokouksia järjestettiin Suomen Opettajien ammattijärjestön **OAJ** ja Sivistystyönantajien edustajien kanssa (**AFIEE**), Kuntatyönantajien (**KT**) edustajat eivät voineet osallistua. Kokouksia järjestettiin myös **opetus- ja kulttuuriministeriön** edustajan, **Aluehallintoviraston** (AVI) turvallisuustarkastajan ja **työturvallisuuskeskuksen** (TKK) asiantuntijan kanssa. Ja lopuksi järjestettiin puolistrukturoituja yksilöhaastatteluja koulujen rehtorien kanssa sekä puolistrukturoituja ryhmähaastatteluja ammattiyhdistyksen edustajien ja opettajien kanssa **Kulosaaren yhteiskoulusta** ja **Helsingin suomalaisesta yhteiskoulusta**. Nämä Helsingissä sijaitsevat koulut ovat itsenäisiä (ne saavat julkista rahoitusta, mutta niitä hoitaa säätiö). Tutkimusdelegaatio koostui kahdesta EFEE-edustajasta, neljästä ETUCE-edustajasta ja yhdestä tutkimustiimin edustajasta (katso liite 1). **Helsingin suomalaisessa yhteiskoulussa** on ala- ja yläaste sekä ylemmän keskiasteen osa (lukio) (oppilaiden ikä 6 - 17 vuotta). Kuluvana lukuvuonna koulussa on 1190 oppilasta (500 poikaa ja 690 tyttöä), jotka tulevat pääasiassa keskitasoa enemmän ansaitsevista perheistä, sekä 78 opettajaa (56 naista ja 22 miestä). **Kulosaaren yhteiskoulussa** on alemman ja ylemmän keskiasteen osa. Koulussa on 830 oppilasta (330 poikaa ja 500 tyttöä), jotka tulevat pääosin perheistä, joiden sosioekonominen tausta vaihtelee, sekä 60 opettajaa (42 naista ja 18 miestä).

Tutkija teki kouluissa **puolistrukturoituja ryhmähaastatteluja**, ja haastattelujen lopussa tutkimusdelegaation muut jäsenet saivat tehdä muita kysymyksiä noudattaen ohjausryhmän kokouksissa sovittuja ohjeita (katso liite 2). Haastattelut sujuivat rakentavassa hengessä ja rennossa ilmapiirissä, mikä helpotti tapaustutkimuksen tavoitteiden saavuttamista, eli kansallisen taustan kuvaamista ja dokumentointia sekä sopivien menettelytapojen löytämistä psykososiaalisten riskien ja työperäisen stressin ehkäisemiseksi keskiasteen kouluissa.

Kaikki nämä tiedot analysoitiin filmausryhmän tekemien ääninauhoitusten, delegaation muistiinpanojen ja keskustelujen perusteella. Haastateltavat tarjosivat sekundaarisia tietoja ja relevantteja dokumentteja. Tietosuojasystistä haastateltujen henkilökunnan jäsenten nimiä ei paljasteta tässä raportissa.

2. MAAKOHTAISIA TAUSTATIETOJA

Koulujärjestelmä

Suomalainen koulujärjestelmän tavoite on taata tasa-arvoisuus ja saavuttaa kattavasti hyviä tuloksia. Perusopetus koostuu yhdeksästä vuodesta ja koskee 7-16 -vuotiaita oppilaita peruskoulussa, joka kattaa sen jakson, jota muissa maissa kutsutaan alemmaksi keskiasteen koulutukseksi. Oppivelvollisuuden suorittaneet nuoret voivat jatkaa peruskoulussa vielä yhden lisävuoden. Tämän vapaaehtoisen kouluvuoden tarkoitus on auttaa ja rohkaista nuoria jatkamaan opintojaan ylemmällä keskiasteella (http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Koulutus/koulutusjaerjestelmae/liitteet/finnish_education.pdf).

Tutkimusprojekti yhteisistä aloitteista stressin ehkäisemiseksi

**Työmarkkinaosapuolten edistävät toimet koulutussektorin
työpaikkojen hyvien olosuhteiden ja terveemmän työelämän takaamiseksi**

Tämä projekti toteutetaan Euroopan komission taloudellisella tuella. Rahoituspäätöksen numero: VS/2015/0030.

Ylemmän keskiasteen koulut antavat yleiskoulutusta noin 16 - 19 vuoden ikäryhmässä. Koulut saavat rahoituksensa ja resurssinsa paikallisilta kunnan viranomaisilta, useamman kunnan yhteenliittymiltä tai *riippumattomilta* organisaatioilta, joille opetus- ja kulttuuriministeriö on antanut toimiluvan. Suurin osa ylemmän keskiasteen kouluista on kuntien yhteenliittymien rahoittamia.

Ylemmän keskiasteen kouluissa kurssit eivät perustu määrättyyn kouluvuoteen. Yleensä kurssien suorittamiseen menee 3 vuotta, mutta opinnot voi suorittaa kahdessa, kolmessa tai neljässä vuodessa. Ylemmän keskiasteen koulutus päättyy kansalliseen ylioppilastutkintoon, joka antaa mahdollisuuden jatkaa opintoja yliopistoissa, ammattikorkeakouluissa tai ammatillisissa oppilaitoksissa. Jotkin ylemmän keskiasteen koulut erikoistuvat määrättyyn oppiaineeseen tai valmistavat oppilaat kansainväliseen ylioppilastutkintoon (International Baccalaureate).

Työskentelyolosuhteet

Vuonna 2013 opetuslalla työskenteli noin 175 000 työntekijää (joista 2/3 osa naisia). Työskenteli opetuslalla. Suuri enemmistö opetusalan työntekijöistä (kaksi kolmannesta) työskentelee kuntasektorilla. "Suomen menestystä" koulutuksen alalla (näkyvä PISA-tuloksissa) voidaan pitää tuloksena eri menettelytavoista, jotka takaavat yhtäläiset mahdollisuudet, lisäksi järjestelmä on joustava ja mukautuu oppilaiden tarpeisiin ja palkatut opettajat ovat päteviä ja pysyvät hyvin koulussa (opettajat ovat korkeasti koulutettuja ja ammatillisesti päteviä, opettajat valitaan hyvin tiukalla karsinnalla – vain 8 % opettajakoulutuksen hakevista pääsee opiskelemaan yliopistossa), opettajille annetaan tukea ja heille taataan hyvät työskentelyolosuhteet – pienet ryhmäkoot, mahdollisuus vaikuttaa koulun päätöksiin ja vahva ammatillinen autonomia. Nämä tekijät takaavat opettajakunnan suhteellisen hyvän pysyvyyden ja menestyksen opetuksessa. Oppilas/opettaja -suhdeluku alemmalla keskiasteella on 8,92 oppilasta päätoimista opettajaa ja ylemmällä keskiasteella 16,06 oppilasta päätoimista opettajaa kohti. Opetuksessa keskimääräinen bruttokuukausipalkka on noin €3800. Palkat perustuvat työehtosopimukseen ja riippuvat opetustasosta, pidetyistä tunneista ja oppiaineesta (luonnontieteiden, humanististen aineiden ja liikunnan opetuksessa palkka eroaa). Henkilökohtaiset erillissopimukset ovat myös mahdollisia. Vuonna 2014 netto-opetusaika oli alemmalla keskiasteella 589 tuntia ja ylemmällä keskiasteella 447 tuntia. Opetusalalla tämä on OECD-maiden alin viikkotuntimäärä, ja se vastaa keskimäärin 19 opetustuntia viikossa. Määräaikaisten työsuhteiden osuus on pysyttelyt noin 10 prosentissa, ja ne ovat yleisempiä nuorilla naisilla. Ja lopuksi on tärkeä mainita, että opettajilla on oikeus sapattivuoteen 16 työvuoden jälkeen.

Työsuojelu

Suomessa työturvallisuusjärjestelmään kuuluu erityinen lainsäädäntö (yli 100 säädöstä), menettelytapamekanismi, koordinoitua, yhteistyötä, standardeja, resursseja, välineitä ja tilastoja. Lainsäädäntö kattaa sekä työturvallisuuden että oppilaiden turvallisuuden. Kaikilla koulutukseen osallistuvilla henkilöillä (opettajat ja oppilaat) on oikeus terveelliseen ja turvalliseen työ- ja opiskelu-ympäristöön. Tässä kontekstissa "turvallisuus" sisältää psykososiaalisen ympäristön ja oikeuden saada tukea, kun se on tarpeen. Keskeisistä menettelytavoista neuvotellaan valtion, työnantajien ja ammattiliittojen kesken. Aluehallintovirasto (AVI) on vastuussa alueellisesta valvonnasta ja työturvallisuusasioista. Viraston toimet pyrkivät maksimoimaan sosiaalisen vaikutuksen. Työturvallisuusmääräysten

Tutkimusprojekti yhteisistä aloitteista stressin ehkäisemiseksi
**Työmarkkinaosapuolten edistävät toimet koulusktorin
työpaikkojen hyvien olosuhteiden ja terveemmän työelämän takaamiseksi**

Tämä projekti toteutetaan Euroopan komission taloudellisella tuella. Rahoituspäätöksen numero: VS/2015/0030.

noudattamisen seurannan ohella aluehallintovirasto tarjoaa ohjeita, neuvontaa ja koulutusta työsuojeluasioissa. Virasto työskentelee läheisessä yhteistyössä työnantaja- ja työntekijäorganisaatioiden kanssa. Suomessa työmarkkinaosapuolet johtavat yhdessä Työturvallisuuskeskusta (TTK), joka tarjoaa tietoja, koulutusta, materiaalia ja kehittämispalveluja sekä pitää myös yllä työsuojeluhenkilöstön rekisteriä.

Sosiaalinen vuoropuhelu

Sosiaalinen vuoropuhelu opetusallalla on Suomessa hyvin kehittyntä ja yleistä työturvallisuusasioissa, jossa **OAJ, Sivistystyönantajat** ja **KT** (kunta-alan työnantajat) ovat tärkeimmät osapuolet. Ammattiliittoon kuuluvien opettajien määrä on 95 %. Opettajien ammattijärjestön ja työnantajaorganisaatioiden menestyksekkäin hanke viime vuonna oli väkivallan ehkäisyprojekti kouluissa ja päiväkodeissa (Suomessa on kouluväkivallan ehkäisy on vahvasti etusijalla). Siinä missä keskityttiin kehittämään tapoja raportoida ja käsitellä työssä sattuneita väkivaltaisia tapauksia.

3. STRESSIN AIHEUTTAJAT

Kaikki haastateltavat olivat yhtä mieltä siitä, että opetukselle on annettu etusija jo useiden vuosien ajan, ja oppilaiden tarpeen ja opettajien työskentelyolosuhteet ovat olleet tärkeitä teemoja. Tässä kontekstissa tärkeimpinä stressin lähteinä pidetään **työkuormitusta ja vaatimuksia**, ja tässä viitataan **määrällisiin** (tehtävien määrä ja niiden tekemiseen vaadittava aika), **emotionaalisiin** (vuorovaikutus oppilaiden, vanhempien ja kollegoiden kanssa), ja **kognitiivisiin** vaatimuksiin (jotka koskevat tietoja ja päätöksiä). On kuitenkin korostettava, että kaikki haastateltavat olivat yhtä mieltä siitä, että opettajille on yleensä riittävästi resursseja ja tukea näiden vaatimusten hoitamiseen ja he voivat myös vaikuttaa pitkälti omaan työhönsä, he voivat myös osittain järjestää oman työaikansa. Tämä johtuu pääasiassa siitä, että koulua pidetään "litteän hierarkian organisaationa", jossa opettajille on runsaasti mahdollisuuksia kehittää kykyjään. Tässä kontekstissa kognitiiviset vaatimukset edistävät tervettä *aktiivista työtä* (työ, jolle on luonteenomaista korkeat vaatimukset ja paljon kontrollia) eikä *korkeaa rasitustasoa* (korkeat vaatimukset ja vähän kontrollia) tai epäterveitä olosuhteita.

Korkeiden vaatimusten ohella **palkkausjärjestelmä** voi aiheuttaa paineita opettajille, jos opettaja palkataan opettamaan vähemmän tunteja tai heikomman palkan tarjoavia aineita.

Lopuksi pitenevä **työmatkoihin kuluva aika** kodista työhön ja takaisin nähdään stressaavana tilanteessa, jossa pieniä kouluja suljetaan ja kootaan suuriin oppilaitoksiin.

Lähteet

Mainitut korkeat vaatimukset ja työkuormitus tulevat eri lähteistä:

- **Vaativat vanhemmat ja erittäin motivoituneet oppilaat**, joilla kummallakin on suuria odotuksia opettajilta ja koulun johdolta.
- Yhä lisääntyvät **yhteydenpitopyynnöt erittäin aktiivisesti osallistuvilta vanhemmilta**, mukaan lukien sähköpostien ja helppokäyttöisten verkkoviestintäjärjestelmien käyttö, lisäävät opettajien päivittäistä työtä ja aiheuttavat painetta ylityön tekemiseen.

Tutkimusprojekti yhteisistä aloitteista stressin ehkäisemiseksi

Työmarkkinaosapuolten edistävät toimet koulutussektorin työpaikkojen hyvien olosuhteiden ja terveemmän työelämän takaamiseksi

Tämä projekti toteutetaan Euroopan komission taloudellisella tuella. Rahoituspäätöksen numero: VS/2015/0030.

- Hyvin sitoutuneiden opettajien itselleen asettamat vaatimukset (opettajat haluavat saavuttaa parhaat standardit ja tehdä parhaansa) voivat johtaa liialliseen omistautumiseen työlle.
- **Tiimityön ja yhteistyön kasvava tarve** (vaikka tämän voi katsoa liittyvän sekä vaatimukseen että resursseihin). Kollegojen kanssa tehtävä tiimityö lisää tarvetta määrättyille ammatillisille ja sosiaalisille taidoille, ja tuloksena työaika voi lisääntyä joissain tapauksissa.
- **Opetusohjelman ulkopuoliset vaatimukset**, kuten vierailut tai retket, voivat vähentää opetustunteja, jotka opettajat haluavat kompensoida, sekä koulun organisoima toiminta kollegoiden ja koulun henkilöstön kanssa (eli toiminta perheiden kanssa) voi aiheuttaa ristiriitoja perheen ja sosiaalisen elämän kanssa.
- **Muutoksiin ja innovaatioihin sopeutumisen paine** – eli opetusohjelman kehittyminen ja päivitykset.

4. HYVÄT MENETTELYTAVAT KANSALLISELLA JA KOULUN TASOLLA

Kansallinen taso

“Turvallisuus oppimisympäristössä”

Suomessa laki edellyttää, että opettajat ja oppilaat saavat nauttia turvallisesta opiskeluympäristöstä. Tämä on otettava mukaan koulun toimintasuunnitelmiin, jotka liittyvät oppisuunnitelmiin, ja niihin on liitettävä terveyden edistämistä ja kiusaamisen ja väkivallan ehkäisytoimia. Näin koordinoidaan työturvallisuuslainsäädännön vaatimuksia ja oppilaan/opiskelijan hyvinvointilakia. Kaikkien koulutuksen tarjoajien tulee laatia toimintasuunnitelmia. Työtarkastajat ja julkiset virastot auttavat kouluja ja yhteiskunnallisia toimijoita ylittämään pelkästään lain vaatimusten soveltamisen tarjoamalla korkeatasoista arviointia ja tukea – eli yhteisön sisällä käytettävää *Valmeri*-tutkimusta, joka on helppokäyttöinen, psykososiaalista työkuormitusta painottava mittausväline työolosuhteiden arvioimiseksi. Toisaalta itsenäisen toimintansa ohella työmarkkinaosapuolet takaavat yhdessä työntekijöiden, työnantajien ja näiden edustajien asianmukaisen tietotason ja koulutuksen työturvallisuuskeskuksen (TTK) toiminnan avulla. Esimerkkinä tällaisista toimista on mainittava “Hyvinvointi työssä -kortti” -joukkokoulutusohjelma ja “Väkivallan estäminen kouluissa ja päiväkodeissa” -projekti. Toisaalta kunnat rohkaisevat organisaatioita ja työntekijöitä tuomaan esille työorganisaatiossa tapahtuvaa edistystä ja jakamaan innovaatioita työelämän parantamiseksi sellaisilla ohjelmilla kuten *Kunteko* (<http://kunteko.fi/>), joka keskittyy innovaatioon ja tuottavuuteen, rakentamaan luottamusta ja yhteistyötä, pitämään yllä pätevää työvoimaa ja parantamaan työturvallisuutta ja työolosuhteita.

Koulutaso

Rehtoreiden, opettajien ja työntekijöiden edustajien kanssa käydyissä haastatteluissa nousivat spontaanisti esiin käsitteet “luottamus” (sekä vaaka- että pystytasossa), “tiimityö” ja “yhteistyö”. Tämä heijastelee sitä, että haastateltavat ovat sisäistäneet kansallisen strategisen

Tutkimusprojekti yhteisistä aloitteista stressin ehkäisemiseksi

Työmarkkinaosapuolten edistävät toimet koulutussektorin työpaikkojen hyvien olosuhteiden ja terveemmän työelämän takaamiseksi

Tämä projekti toteutetaan Euroopan komission taloudellisella tuella. Rahoituspäätöksen numero: VS/2015/0030.

tavoitteen, jonka mukaan hyvät työolosuhteet ja korkealaatuinen koulutus kulkevat yhdessä. Kouluissa havaitut hyvät menettelytavat ovat seuraavat:

Kouluissa on otettu käyttöön yhteistoiminnallinen, kollegiaalinen ja yhteistyöhön perustuva johtamismalli, johon osallistuvat aktiivisesti koulujen rehtorit, hallintahenkilöstö, opettajat, opetuksen tukihenkilöstö ja koko pedagoginen yhteisö. Tätä pidetään tehokkaimpana johtamistapana oppilaitoksissa. Psykososiaalisten riskien ehkäisemisen kannalta tämä malli lisää vaikutusmahdollisuuksia ja vaakatason luottamusta (kollegojen ja vertaisryhmien piirissä) ja myös pystytason luottamusta (rehtorit – opettajat, molempiin suuntiin). Se edellyttää litteää organisaatiota, hyvää vuorovaikutusta ja keskustelumahdollisuuksia, mikä helpottaa ongelmien havaitsemista ja niiden ratkaisumahdollisista sopimista. Tällaisessa organisaatiossa opettajat voivat jakaa tietoaan, parantaa ammattitaitoaan ja saada kollegoilta ja koulun rehtorilta tukea tarvittaessa. Tämä edistää sellaisen psykososiaalisen työympäristön rakentamista, jolle on ominaista kunnioitus, luottamus, yhteistyö ja vireä omatoimisuus ja opettajien ammatillisten kykyjen kehittäminen.

Psykososiaalisten riskien ehkäisyn integroiminen *normaaliksi* jokapäiväiseksi asiaksi koulussa. Yhdessä tämän johtamismallin ja lain asettamien työturvallisuusvaatimusten (eli työturvallisuuskomitean kokoukset, pakollinen riskinarviointi, ennalta ehkäisevät toimet jne.) ylittävien koulujen puitteissa työturvallisuus keskittyy prosesseihin ja ratkaisuihin kontrollin ja ongelmien sijaan.

Työvaatimusten tekeminen hallittaviksi. Johtamisen jakaminen tekee opettajista vastuuntuntoisempia ja vastuullisempia omasta työstään, mistä muuten voisi tulla liian haastavaa opettajille. Tästä syystä on tärkeää pitää työn vaatimukset hallittavina ja parantaa samalla resursseja. Erilaiset ratkaisut tukevat näitä tavoitteita:

Oppiainekokoukset, joissa saman aineen opettajat ja jakavat materiaalia ja esittävät kommentteja käytetyistä menetelmistä ja välineistä.

Säännöllisiä vapaamuotoista tapaamisia työtovereiden kanssa opettajien yhteisissä kokoontumistiloissa, missä opettajat voivat valmistella oppitunteja, keskustella toistensa kanssa tai vain levätä.

Viestintä- ja sähköpostiprotokollien käyttöönotto, eli määritetään aika, jonka jälkeen sähköposteihin ei tarvitse vastata samana päivänä, vaan vastaukset voi lähettää seuraavana päivänä, ja viikonloppuisin ei tarvitse vastata.

5. JOHTOPÄÄTÖKSET

Suomen keskiasteen koulujärjestelmässä erityinen psykososiaalisten riskien ehkäisy on integroitu kansallisiin työturvallisuusmenettelytapoihin, ja se perustuu sekä opettajien että oppilaiden oikeuteen nauttia turvallisesta oppimisympäristöstä. Vastaavasti valtion viranomaiset ja työmarkkinajärjestöt tekevät yhteistyötä näiden laajempien tavoitteiden toteuttamiseksi koulutasolla.

Työperäisen stressin kannalta työn vaatimukset ovat ensisijaisia tekijöitä. Tärkeimmät stressin lähteet ovat erittäin vaativat vanhemmat ja hyvin motivoituneet oppilaat, jotka asettavat opettajalle suuria haasteita. Tämän ohella opettajilla on korkea sitoutumistaso ja he kohdistavat

Tutkimusprojekti yhteisistä aloitteista stressin ehkäisemiseksi
**Työmarkkinaosapuolten edistävät toimet koulutussektorin
työpaikkojen hyvien olosuhteiden ja terveemmän työelämän takaamiseksi**

Tämä projekti toteutetaan Euroopan komission taloudellisella tuella. Rahoituspäätöksen numero: VS/2015/0030.

suuria vaatimuksia itseensä. Muita vaatimuksia aiheutuu sopeutumisesta muuttuviin opetusohjelmiin, pidentyvät työmatkat ja niihin kuluva aika sekä koulun järjestämä opetusohjelman ulkopuolinen toiminta kollegojen ja koulun henkilöstön kanssa, joka voi aiheuttaa ristiriitoja perheen ja sosiaalisen elämän kanssa. Ja lopuksi palkat vaihtelevat tuntimäärien perusteella, mutta myös opettajien opettamien aineiden mukaan.

Yhteistoiminnallista, kollegiaalista ja yhteistyöhön perustuvaa johtamismallia ei ole laadittu ensisijaisesti hoitamaan psykososiaalisia riskejä, mutta sen seurauksena organisaatorakenteet ovat litteitä ja viestintä on niissä tehokasta. Opettajien korkea sitoutumistaso, luottamus ja yhteistyö edistävät psykososiaalisten riskien hallintaa.

Tämän ohella psykososiaalisten riskien ehkäisy on integroitu koulun jokapäiväiseen toimintaan ja se menee pidemmälle kuin työturvallisuuden lainmukaiset vaatimukset. Tässä toiminnassa keskitytään prosesseihin ja ratkaisuihin kontrollin ja ongelmien sijaan.

Tutkituissa kouluissa oli tarjolla esimerkkejä hankkeista, joiden avulla vaatimuksista tehdään hallittavia ja niiden toteuttamisen mahdollistavia resursseja parannetaan: oppiainekokoukset, joissa saman aineen opettajat jakavat kokemuksiaan, vapaamuotoinen vuorovaikutus työtovereiden kanssa opettajien yhteisissä kokoontumistiloissa, missä opettavat voivat valmistella oppitunteja, keskustella toistensa kanssa tai vain levätä, ja sääntöjen laatiminen sähköposteihin vastaamiseksi, jotta liiallinen työnteko voidaan välttää koulupäivän ulkopuolella.

6. LIITE

Liite 1: Vierailijaryhmä

Alexandra Cornea FSLE, Romania (ETUCE)

Patricio Perez FECCOO, Espanja (ETUCE)

Bianka Stege, EFEE

Salvador Moncada, ISTAS (tutkija)

Susan Flocken, ETUCE

Tari Aho, AFIEE, Suomi (EFEE)

Wouter Massink ja Otilia Babara, Massink Media (filmryhmän)

Liite 2: Vierailun ohjelma

Case study in Finland: Agenda, key actors and informants		
DAY	HOOR	ACTIVITY
28.09. 2015	9:00 – 10:00	Welcome to Finland AFIEE, short presentation Description of the Education System in Finland - Information on the education workforce and working conditions in the country, specific on secondary schools - Information on labour relations
	10:00 –12:15	Promoting well-being and safety in Finnish schools Occupational Safety and Health Administration - The framework of OSH by the Finnish law (obligations, rights and responsibilities) - Addressing psychosocial risks prevention and combating work-related stress - A key objective is promoting and maintaining the employees' ability to work and preventing work-related health hazards and adverse effects. -How is prevention organised in the Education sector?
	13:10 – 16:30	Case Study Kulosaaren yhteiskoulu, Kulosaari secondary school - OSH at the school with a specific focus on addressing psychosocial risks prevention and combating work-related stress
29.09 2015	9:30 – 12:00	Towards Better work -Tools for improving wellbeing and productivity at work Co-operation between social partners in Finland - Stopping violence in schools and kindergartens (Developing forms for reporting and processing violent incidents , practical example in supporting well-being at work) Kunteko 2020, Programme for improving working life in Finnish local government
	13:00 – 16:30	SYK Suomalainen yhteiskoulu

Tutkimusprojekti yhteisistä aloitteista stressin ehkäisemiseksi
**Työmarkkinaosapuolten edistävät toimet koulutussektorin
työpaikkojen hyvien olosuhteiden ja terveemmän työelämän takaamiseksi**

Tämä projekti toteutetaan Euroopan komission taloudellisella tuella. Rahoituspäätöksen numero: VS/2015/0030.

		- OSH at the school with a specific focus on addressing psychosocial risks prevention and combating work-related stress
--	--	---